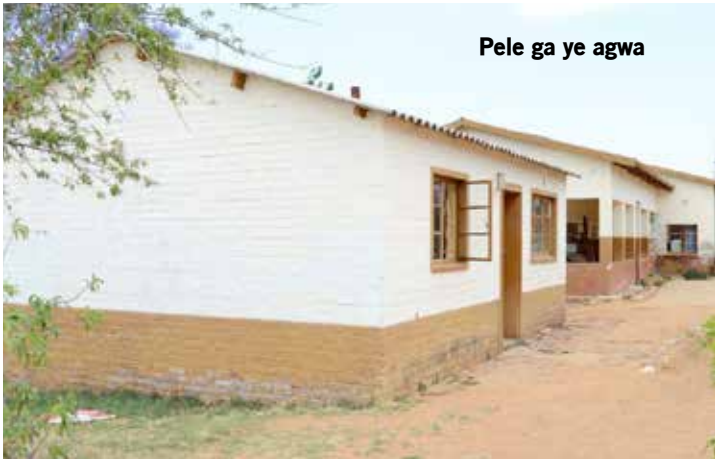

MAPHELO

Kliniki ye mpsha motseng wa Ga-Thaba

Pele ga ye agwa

Morago ga go agwa

Kliniki ya kgale ya Soetfontein (ye lego ka godimo) e tla tšeelwa legato ke kliniki ye mpsha ye satšo agwago (ye lego ka mo tlase) ye e nago le dinolofatši tša manobonobo.

Albert Pule

Kliniki ye mpsha kua motseng wa Ga-Thaba gola Limpopo e tloga e fetotše maphelo a batho. Kliniki ya Soetfontein yee butšwego ka 1971 e be e na le fela diphaphoši tše pedi tša go bona ngaka, phaphoši ya go belegela le phaphoši ye e bego e dirišwa gabedi bjalo ka khemisi le phaphoši ya bobolokelo. Ge re tabogela ngwageng wa 2015 re hwetša e le gore gabjale setšhaba sa motse wa Ga-Thaba se kgona go hwetša kliniki e mpsha ye e thušago malapa a go feta 800 motseng wo. Kliniki ye mpsha ye e oketša lenaneo la dinolofatši tša maphelo mo profenseng. Badudi ba mo profenseng ba na le dikliniki tše 444, disenthara tša maphelo tše 26, dipetlela tša profense tše 30, dipetlela tša selete tše tlhano, dipetlela tše tharo tša go ikgetha, le dipetlela tše pedi tša tlaleletšo. Kliniki ya Soetfontein e na le diphaphoši tše nne tša go bona ngaka, phaphoši ya tšhoganetšo ya tlhakodišo, phaphoši ya thobollamaikutlo (ya letswalo le HIV le Aids ka bobedi ga tšona), wate ya batswetši ye nago le diripa

tše tharo (kgato ya mathomo, phaphoši ya go belegiša le phaphoši ya ka morago ga pelego), phaphoši ya bolokela mašela le ya tlhakodišo. E na gape le baoki ba šupa ba profesenale, baoki ba babedi bao ba ingwadišitšego dithutong le mooki o tee wa mothuši. Kliniki ye e agilwe ke Kgoro ya Maphelo ya Limpopo ebile e tla gagaba nako ye telele e tlišetša badudi ba Ga-Thaba ditirelo tša maphelo. Mathomong kgoro e be e na le tekanyetšo ya R11 milione bakeng sa Kliniki ya Soetfontein gomme e šomišitše R15.2 milione kagong ya kliniki. Go tloga mola e bulwago, Kliniki ya Soetfontein e belegišitše batswadi ba masea a 18. “Ke tloga ke ikgantšha kudu gore ke sepelesepele go dikologa moago wo mofsa wo le gona o tla re thuša bjalo ka bahlokomedi ba tša maphelo go aba ditirelo tša maleba setšhabeng,” arealo Mooki wa Profešenale Anna Motimele kua modirong wa semmušo wa pulo ya kliniki. Kliniki ye e butšwe semmušo ke

Molekgotlaphethiši wa tša Maphelo gola Limpopo ebago Ngaka Phophi Ramathuba yo a boletšego gore o na le tshepo ya gore kliniki e tla tliša diphetošo tše tshephišago maphelong a bona. “Ke tshepha gore kliniki ye e tla ba mathomomayo a dilo tše botse tšeo di sa tlogo motseng wo. Se ke se re se šupago ge re bolela ka kabo ya ditirelo. “Ga re nyake seemo seo motho a yago kliniking ka baka la mphikela gomme a fiwa Panado e ke okare Panado e fodiša malwetši ka moka,” arealo Molekgotlaphethiši Phophi. Kgoro ya maphelo ya profense ya Limpopo e aba le go laola ditirelo tše feletšego baduding. Dinolofatši tša maphelo mo profenseng di netefatša badudi go ralala profense ba hwetša ditirelo tša maphelo. Mo go Johana Malahlela wa mengwaga ye 44, pulo ye ya kliniki e tla mmolokela tšhelete ge a iša morwa wa gagwe go lekolwa ke ngaka. “Go be go na le dinako tšeo ke bego ke šomiša tšhelete ye ntši ke iša morwa wa ka go lekolwa ke ngaka. Ke be ke tlamega go ya

Mankweng goba Polokwane gomme ka nako tše dingwe ke šomiša tšhelete ya go fihla R300 go no fihla fao. “Gabjale ke kgona go tloga ntlong yaka ka ikela kliniking ebile le morwa wa ka o tla kgona go ka hlokomelwa,” arealo mme wa bana bababedi. Kgabo Manamela wa mengwaga ye 55 le yena o dumelelana le maikutlo a Malahlela yo le yena ba lapa la gagwe ba šomišitšego kliniki tekano ya mengwagosome ye mentši. Le yena o thabetše moago wo mofsa wo.

MAOKELO PROFENSENG YA LIMPOPO

- dikliniki tše 444,
- disenthara tša maphelo tše 26,
- dipetlela tša profense tše 30,
- dipetlela tša selete tše tlhano,
- dipetlela tše tharo tša go ikgetha, le
- dipetlela tše pedi tša tlaleletšo.

“Kliniki ye mpsha ye e tla re thuša kudu gagologolo batho ba bagolo bao ba sa kgonego go tšea maeto a matelele go ya Polokwane,” arealo. Moetapele wa setšo wa motse wo ebago Kgoshi Maisha wa Boraro o dirile boipiletšo setšhabeng gore ba se fiše kliniki ge ba na le dipelaelo kgahlanong le mmušo. “Kliniki ye ga se ya batho ba,” arealo a ntše a šupa Molekgotlaphethišo le bafelegetši ba gagwe. “Ke ya rena batho ba Ga-Thaba le gona ga ke nyake gore ke bitšwe gosasa go tlo botšwa gore le e fišitše ka ge le se la thabišwa ke ditirelo tša mmušo. “Ge le ka dira bjalo, ke tla bitša maphodisa gomme bao ba e fišitšego ba tla swarwa ba notlelelwa lebaka le letelele,” arealo ke ge poelo ya gagwe e gahlanetšwa ke lethabo le legolo.

Manxili e hwetša kliniki ya manobonobo

Mopresidente Jacob Zuma yo a bonwago fa a na le Mmagosetšhaba Tobeka Madiba-Zuma kua pulong ya Kliniki ya Manxili gola Nquthu, Kwazulu-Natala. Kliniki ye e tlišitše ditirelo tše kaone kudu tša maphelo baduding ba Manxili.

Thandeka Ngobese

Kliniki ye mpsha ya manobonobo ya go bitša R20 milione ya Manxili kua Nquthu, Kwazulu-Natala e tla tliša kimollo ye nyakegago baduding ba magae ba 13 000. Kua moragonyana, maloko a setšhaba a be a tlamega go letela kliniki ya go thetha mafelong ka moka gore e ba etele gatee ka kgwedi goba ba tšee leeto la go batamela dikhilomithara tše 10 go ya Kliniking ya Mangeni ka maoto nakong tše ntši go hwetša ditirelo tša tlhokomelo ya maphelo. Kliniki

ye ya go thetha gohle e tloga sepetleleng se segolo sa Charles Johnson Memorial seo se lego bokgole bja dikhilomithara tše 62. Modudi wa fao Maqili Buthelezi o boletše gore ge a be a ka foša ke letšatši la kliniki ya go thetha gohle, o be a swanelwa ke go šomiša tšhelete ya go lekana R54 go hwetša dihlare tša gagwe go tšwa Sepetlela sa Charles Johnson Memorial. “Kliniki ye ye mpsha yeo re e abetšwego ke mmušo wa rena e tliilo re thuša kudu ebile re tloga re leboga kudu go ba le yona,” arealo. Badudi ba profenseng ya Kwazulu-Natala bjale ba kgona go iponela ditirelo

tša maphelo dipetleleng tša profense tše 72, dikholetše tša booki tše 25 le disenthara tša maphelo tša setšhaba tše 18. Kliniki ya Manxili ye butšwego semmušo ke Mopresidente Jacob Zuma malobanyana mo, e obamela mmotlolo wa mmušo wa Operation Phakisa wa go ba "Kliniki ye Kaonekaone" ye e phegelelago kobamelo ya botswerere bja ditirelo tše tsamaelanago le metheokgolo ya bosetšhaba ya tša maphelo. Mo modirong wo wa pulosemmušo go be go tšile Motlatšatona ya Maphelo Ngaka Joe Phaahla, Molekgotlaphethiši wa Maphelo wa Kwazulu-Natala Ngaka Sibongiseni Dhlomo, maloko a Komiti ya Sehlopha sa Maphelo ya Kwazulu-Natala, le baemedi ba Lenaneo la Mohlakanelwa la Ditšhabakopano go la HIV le Aids (UNAIDS), dimeyara, bakhanselara le Magoši. Kliniki ye e tla kaonafatša maitekelo a mmušo a go Iwantšhana le tlhobaboroko ya bolwetši, ye e akaretšago phatlalalo ya HIV le Aids, malwetši a mafahla gotee le kelo ya mahu le ya malwetši ya bomme le ya bana Seleteng sa uMzinyathi. Motlatšatona Phaahla o boletše kua modirong wa pulosemmušo gore kgoro e phethagatša taelo ya Mopresidente Zuma ya go latela taolelo ya Leanotlhabollo la Bosetšhaba le le hlalošago gore, gore Afrika Borwa e gatele pele, dinagamagae di swanetšwe go hlabollwa gotee le meetsesetoropo. “Dinepo tša thulaganyo ya Inšorentshe ya Maphelo ya Bosetšhaba di ka se fihlelelwe ge re sa netefatše gore ditirelo tša rena tša maphelo tša dinagamagae di a kaonafatšwa le gore e be tša boleng bjo bobotse,” arealo Motlatšatona Phaahla. Tlhokomelo ya maphelo mo profenseng e fapafapane go tloga ka tlhokomelo ya motheo ya maphelo go fihla go ya dipetlela tša profense. Dinolofatši tše ga di abe fela ditirelo tša maphelo eupša dikholetše tša

booki mo profenseng le tšona di šupa gore peakanyo ya maphelo ya bohle e ka hlatlošwa ka ge baoki ba baswa ba hwetša maswanedi a go šoma. Go agwa ga Kliniki ya Manxili ke ditlamorago tša tirišanomomogo magareng ga Kgoro ya Maphelo, Tobeka Madiba-Zuma Foundation le setšhaba ka kakaretšo. Palomoka ya R20 milione e dirišitšwe kagong ya Kliniki ya Manxili. Seabe sa ditseka tša Kgoro ya Maphelo mo kliniking le madulong ebile R16 203 474. 41, mola fenišara le didirišwa tša protšeke ka moka di biditše R1 624 219. 87. Tobeka Madiba-

MAOKELO PROFENSENG YA KWAZULU-NATALA

- dipetleleng tša profense tše 72
- dikholetše tša booki tše 25 le
- disenthara tša maphelo tša setšhaba tše 18

Zuma Foundation e ntšhitše setseka sa go feta R2 milione. Motlatšatona o holofeditše gape go netefatša gore kliniki e thekga metheokgolo ya bosetšhaba ya maphelo ye e nyakago gore go obamelwe bothakga, taolo ya malwetši, go fokotša meraladi ye metelele, go ba gona ba dihlare le tše dingwe tše bohlokwa, tšhireletšego le polokego ya bašomedi le balwetši gotee le boitshwaro bjo botse bja bašomedi. Go tloga mola Kliniki ya Manxili e thomago go šoma go phatlaladitšwe dikhontomo tša banna tše 72 100 le gona balwetši ba 107 ba amogetše ditirelo tša go ikoketša tša maphelo. Kliniki ya Manxili e aba ditirelo tša maphelo bjalo ka tlhokomelo ya pele ga pelego go bomme ba baimana, kankere ya popelo le ditekolo tša bolwetši bja mafahla, diteko tša HIV le thobollamaikutlo.

POLOKEGO LE TŠHIRELETŠEGO

Hlaboša lentšu kgahlanong le tlaišo ya bana

Noluthando Mkhize

Bjalo ka ge naga e keteka Matšatši a 16 a Twantšho ya Tlaišo ya Basadi le Bana, ba Ditirelo tša Sephodisa sa Afrika Borwa (SAPS) ba dirile boipiletšo setšhabeng go hlaboša mantšu le go lwantšhana le tlaišo ya bana.

“Ge o na le kgonono ya gore go na le tlaišo ya bana ye diregago, o se homole, e bege seteišeneng sa maphodisa sa kgauswi le gageno goba o e bege mo disenthareng tša megala tša go fapafapana tšeo di hlomilwego,” arealo Motšeneralemogolo Yvonne Botsheleng, Hlogo ya Yuniti ya Dikgaruru tša ka Malapeng, Tšhireletšo ya Bana le Melato ya tša Thobalano (FCS) kua SAPS.

O boletše gore le ge e le gore Yuniti ya FCS e ikgafetše go netefatša polokego ya bana, batswadi, maloko a lapa, barutiši le baetapele setšhabeng ba swanetše go kgatha tema mo go šireletšeng bana ditlaišong.

“Go tšea motse ka moka go godiša ngwana - ke maikarabelo a batho ka moka setšhabeng go tšea boikarabelo bja go netefatša polokego ya bana ba rena,” arealo Motšeneralemogolo Botsheleng.

Matšatši a 16 a Twantšho ya Tlaišo ya Basadi le Bana ke lesolo la boditšhabatšhaba la go lemoša batho.

Lona lesolo le le direga ngwaga ka ngwaga go thoma ka la 25 Dibatsela, elego Letšatši la Boditšhabatšhaba la Phedišo ya Dikgaruru Kgahlanong le Basadi, go fihla ka la 10 Manthole leo le tsebegago ka Letšatši la Boditšhabatšhaba la Ditokelo tša Botho. Lebaka le le akaretša gape le Letšatši la Bohle la Bana le Letšatši la Bolefase la Aids.

LWANTŠHA BOSENYI KGAGHLANONG LE BANA
Motšeneralemogolo o laeditše gore Yuniti ya FCS e kaonafaditše ditirelo tša yona kudu go netefatša gore e kgona go lwantšha bosenyi kgahlanong le bana. Dipelo tša se ebile go theoga ga melato ye begilwego le dikgatišo tše

tiilego tša go golegwa kgahlanong le bao ba dirago ditlaišo tša bana.

Go ya ka dipalopalo tša semmušo tša bosenyi, bosenyi bja kgahlanong le bana bo theogile ngwaga ka ngwaga go tloga go melato ye begilwego ye 48 718 ngwageng wa ditšhelete wa 2012/13 go fihla go 45 230 ngwageng wa ditšhelete wa 2013/14. Kelo ya kgolego e fihla go 75%.

O tlaleeditše ka gore SAPS e ka se kgone go lwantšha dikgaruru tša kgahlanong le bana le basadi e le noši empa e hloka thekgo ya setšhaba.

GO HLONGWALESWA GA YUNITI YA FCS GO TLİŠA DIPHETOGO

Go ya ka Motšeneralemogolon Botsheleng, go hlongwaleswa ga Yuniti ya FCS ka 2010 go thušitše go kweba dikotlo tša bophelo ka moka tše 1 832 bosenyng bja kgahlanong le bana le basadi.

Yuniti ya FCS e tsebagaditšwe gape ka 2010 morago ga gore e bušetšwe ditirelong tše kgolo tša sephodisa ka 2006. Go tloga fao e okeditše didirišwa tša yona gomme gabjale e na le diyuniti tše 176 le maloko a go batamela 2 500 nageng ka bophara.

Go tlaleletša se, FCS e thwala sehlopha sa badirelaleago ba bokgoni bja maemo a godimo bja forensiki go thuša ka ditekolo tša bana bao ba tlaišitšwego le go ngwalwa ga dipego tša kgorotsheko, gotee le go fana ka bohlatse bja botsebi ka kgorotsheko.

FCS e amega taolong ya melato ya tša thobalano kgahlanong le bana, bosenyi bja goba hlolwa ke batho fao lapa le amegago, go tlošwa ga bana ba ka fase ga mengwaga ye 12 go go sego molaong le bosenyi bjo dirwago ka dikgokagano tša elektroniki. Mehuta ye mebedi ya bosenyi ya bjale ye hlobaetšago kudu go FCS ke dikgatišo tša bana tša mapono le melato ya tša thobalano.

“Palo ya go feta seripa ya bosenyi ka moka kgahlanong le bana ye e begwago e ama melato

ya tša thobalano. Se se gakatšwa ke tlhatlošo ya dikgokagano tša eletroniki tša phatlalatšo ya dikgatišo tša bana tša mapono.

“Ge re etla taolong ya go gweba ka bana, ba SAPS ba na le teseke ya go ikgetha kudu ka fase ga the Hawks – ebago Lekgotla la Dinyakišišo tše Tlago Pele tša Bosenyi (DPCI).”

A MANGWE A MASWAO A GO LAETŠA GE NGWANA A TLAIŠWA THOBALANONG

- Boitshwaro bjo lego molaleng bja thobalano
- Phetogo ya maitshwaro
- Pefelo le kgalefo
- Phifalo ya pelo, go leka go ipolaya
- Manyami le boitsholo
- Mathata a go hlapologa
- Go theoga ga mošomo wo botse wa sekolo
- Sethong sa bosadi: Go tšwa diela, manokonoko, madi le go ba le mmele wo o sa tlwaelegago
- Go hloka boiketlo mosepelong goba ge a dula.

DIKELETŠO TŠA GO DIRA GORE BANA BA GAGO BA DULE BA BOLOKEGILE

Motšeneralemogolo o file dikeletšo tše latelago ka fao o ka šireletšago bana ba gago:

- Dula o tseba gore ngwana wa gago o kae o be o netefatše gore go na le motho yo a mo hlokometšego ka dinako tšohle.
- Dula o beile sellathekeng sa ngwana wa gago leihlo, ka fao a šomišago inthanete le gore o bolela le bomang.
- Dira dikgonthišišo tša bophelo bja bahlokamedi bafe goba bafe ba bana (baledi) bao o ba thwalago le bahlokamedi ba mosegare goba kretšhe efe goba yeo o romelago bana ba gago go yona.
- Ge o sa kgone go lata ngwana wa gago sekolong, netefatša gore barutiši ba tseba

- yo a tla ba latago.
- Ge tlaišo e direga ka lapeng, o se e hlokomologe goba wa leka go laola ka bowena ka selapa. Hwetša thušo ya profesenale go tšwa SAPS goba dihlongweng tša go fapafapana tša tšhireletšo ya bana.
 - Bana ba swanetše go ba le therešo batswading ba bona gore ba kgone go thušega ka potlako goba tlaišo e kgone go lemogwa gabonolo.
 - Batswadi ba swanetše go tseba le go kwešiša bana ba bona, ba bolele ka go lokologa le bona ka tlaišo le go netefatša tšhireletšo ya bona.

Go bega tlaišo efe goba efe ya bana ye gononelwago, go se šetšwe goba tshwarompe, o kgopelwa go leletša megala ye latelago (o ka letša bjalo ka hlokaina):

- Mogala wa Bosenyi wa SMS: 32211
- Senthara ya Tsebo ya Kgoro ya Tlhabollo ya Leago ya go šoma bošego le mosegare: 0800 428 428 (nomoro ya mahala) – bao ba letšago ba ka bolela le modirelaleago go hwetša thušo le thobollomaikutlo
- Bao ba letšago megala ba ka kgopela gape modirelaleago go tšwa Senthareng ya Tshedimošo gore a ba leletše ka go kgotla *120*7867# (mahala) go tšwa sellathekeng sa bona
- Pabalelo ya Bana ya Afrika Borwa: 0861 424453 / 011 452-4110 / Imeile:info@childwelfarea.org.za
- Nomoro ya SAPS ya Thibelo ya Bosenyi: 08600 10 111

Dikgaruru tša ka malapeng: le wena ikemele ka lentšu la gago

Badudi ba bantši ba maAfrika Borwa ba santše ba bona dikgaruru bjalo ka ditaba tša lapa eupša dikgaruru tšona ke molato wa bosenyi wo motho a ka otlwago go ya ka molao. Mmušo ka dikgoro tša wona tša go fapafapana, o tsebagaditše diripa tša go fapafapana tša melao go fokotša Dikgaruru tša ka Malapeng.

KE ENG DIKGARURU TŠA KA MALAPENG?

Go ya ka Molao wa 116 wa 1998 wa Dikgaruru tša ka Malapeng, dikgaruru ke:

- mohuta ofe goba ofe wa tlaišo wo akaretšago tlaišo mmeleng, tho-balanong, maikutlong, mogopolong goba ditšheleteng
- tshenyo ya thoto
- go khukhunetšana
- go tsena ntlong ya motho ntle le tumelelo ya gagwe
- boitshwaro bofe goba bofe bja go tlaiša goba bja go laola fao bo hlolago kgobalo goba bo ka hlolago kgobalo maphelong a gago, polokegong le boiketlong

THEKGO YA BATŠWASEHLABELO BA TLAIŠO

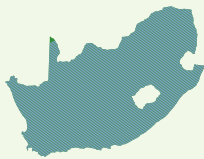
Go na le ditirelo tša thekgo ya batšwasehlabelo tša boikgafo/ tša botsebi bja go fapafapana le senthara ya ditirelo ka moka bjalo ka:

- Disenthara tša Tlhokomelo tša Thuthuzela
Disenthara tše gantši di humanega ka gare ga dinolofatši tša maphelo tše nepilego go fokotša tlaišo ya bobedi, go kaonafatša direiti tša kgolego le go fokotša botelele bja nako ge melato e rungwa.
- Senthara ya Ditirelo Ka moka ya Khuseleka
Senthara ye e aba ditirelo tša batšwasehlabelo ba dikgaruru ba bana le basadi bjalo ka thobamaikutlo ya matswalo le thekgo ya kgatelelo, ditirelo tša maphelo, tša sephodisa, thušo ya semolao le ditirelo tša boširelo gare ga tše dingwe. Disenthara tše di bulwa bošego le mosegare go aba ditirelo.
- Diyuniti tša sephodisa tša Dikgaruru tša ka Malapeng, Tšhireletšo ya Bana le Melato ya Thobalano (FCS). Diyuniti tša FCS di lwantšha melato ya thobalano kgahlanong le bana, bosenyi bjo lebantšhitšwego bathong (fao lapa le amegago), go tlošwa ga bana ba ka fase ga mengwaga ye 12 go go sego molaong le bosenyi bjo kgontšhwago ke dikgokagano tša elektroniki.

Go hwetša thušo leletša Mogala wa Phedišo ya Bosenyi wa SAPS: 08600 10 111 goba o leletše Senthara ya Tshedimošo ya Kgoro ya Tlhabollo ya Leago: 0800 428 428

Ge o tlaišwa o na le tokelo ya go dira kgopelo ya taelo ya kgorotsheko ya tšhireletšo seteišeneng sa maphodisa sa kgauswi le wena goba kgorotshekong ya mmasetrata go ba o ka bega molato seteišeneng sa maphodisa le go dira kgopelo ya taelo ya kgorotsheko ya tšhireletšo. Taelo ya kgorotsheko ya tšhireletšo ya dikgaruru tša ka malapeng ke tokomane ye e fiwago ke kgorotsheko, yeo e šireletšago motšwasehlabelo go mottlaiši.

KAMOOOKAHWETŠAGOTAELOYAKGOROTSHKEYATŠHIRELETŠO GO YA KA MOLAO WA DIKGARURU TŠA KA MALAPENG, 1998 (MOLAO WA 116 WA 1998)

Ke mang yo a ka dirago kgopelo ya taelo ya kgorotsheko ya tšhireletšo?

Motho ofe goba ofe yo a bilego ka gare ga kamano ya selegae le moarabedi.

Ke neng fao go nago le kamano ya selegae magareng ga mongongoregi le moarabedi?

Ge e le gore ba nyalane goba ba be ba nyalane; Ge e le gore ba phela mmogo kamanong ya bona ka mokgwa wa go swana le wa lenyalo, le ge e le gore ba be ba sa nyalana; Ge ba na le maikarabelo a botswadi mo ngwaneng; Ge ba tshepišane lenyalo, ba ratana goba ba phedišana go ya ka setšo; Ge ba tswalana ka madi goba ka setswale goba ka kgodišo goba hlokomelo ya bana bao e sego ba madi; Ge ba abelana goba ba ile ba abelana madulo a tee.

Taelo ya kgorotsheko ya tšhireletšo e ka dirwa kgahlanong le mang?

Motho ofe goba ofe yo a bilego ka gare ga kamano ya selegae le mongongoregiebile a dirile goba a gononelwa gore o dirile tiro ya tlaišo ya ka lapeng kgahlanong le mongongoregi.

Ke mang yo a nago le maikarabelo a go tsebiša mongongoregi ka ditokelo tša gagwe go ya ka Molao wa Dikgaruru tša ka Malapeng?

Moleloko wa Ditirelo tša Sephodisa sa Afrika Borwa (Karolo 2) Foromo 1 ya Molawana 2; Tsebišo go

mongongoregi mo molatong wa dikgaruru tša ka lapeng.

Ke kae fao mongongoregi a ka dirago kgopelo ya taelo ya kgorotsheko ya tšhireletšo?

Kgorotshekong efe goba efe ya Masetrata goba Kgorotsheko ya Lelapa ye hlomilwego go ya ka Molao wa Palamente. (Karolo 4(1) ge e balwa gotee le karolo 1 (Karolo

12), kgorotsheko efe goba efe ya mo lefelong leo mongongoregi a dulago goyagoile, a sepediša kgwebo goba a thwetšwe gona. Fao moarabedi a dulago, a sepediša kgwebo goba a thwetšwe gona, goba kgorotsheko efe goba efe fao tiro e tšwago gona.

Naa ekaba mongongoregi a ka emelwa ke ramolao ge a dira kgopelo ya taelo ya kgorotsheko ya tšhireletšo?

- EE
- Karolo 14

Naa ekaba kgopelo ya tšhireletšo ya kgorotsheko e swanetše go dirwa le mang kgorotshekong ya masetrata?

- Mongwaledi wa kgorotsheko.
- Karolo 4(7)

Naa e kaba ngwana a ka dira kgopelo ya taelo ya kgorotsheko ka thušo ya mohlokomedi?

- Ee.
- Karolo 4(4)

Ke neng fao go dumelelwago gore kgopelo ya taelo ya

kgorotsheko e tlišwe ka morago ga diiri tša tlwaelo tša mošomo tša kgorotsheko goba ka letšatši leo e sego la tlwaelo la mošomo la kgorotsheko?

Ge kgorotsheko e kgotsofetše gore mongongoregi o tla sokotšwa ke maima ao a sego maleba ge kgopelo yeo e sa lebelelwe ka yona nako yeo. Karolo 4(5)

Ke ditokomane dife tše swanetšego go tlišwa ke mongongoregi ge a dira kgopelo ya taelo ya kgorotsheko ya tšhireletšo?

1. Kgopelo yeo e tsamaelanago thwi le Foromo 2 ya Molawana 4 ya melao ya Molao wa Dikgaruru tša ka Malapeng; kgopelo ya taelo ya kgorotsheko ya tšhireletšo
2. Diafitabiti tša go fegeletša ka batho bao ba nago le tsebo ya taba ye.
3. Karolo 4(6) le (7).

Go direga eng ge kgorotsheko e sa fane ka taelo ya tšhireletšo ya nakwana?

Go ya ka Karolo 5(4), kgorotsheko e swanetše go laela mongwaledi wa yona go dira dikhopi tše hlatsetšwego tša kgopelo le diafitafiti dife goba dife tšeo di di felegetšago gore di romelwe moarabedi ka tsela ye e laeletšwego gotee le foromo ye e laeletšwego [Foromo 5 ya Molawana 7]; ye e ipeiletšago go moarabedi go fana ka mabaka a gore ke ka lebaka la eng taelo ya kgorotsheko ya tšhireletšo e sa swanela go fiwa.

Go fiwa ga taelo ya tšhireletšo ya mafelelofelelo

Go ya ka Karolo 6(1) taelo ya mafelelofelelo ya tšhireletšo e tla fiwa ge moarabedi a sa tšwelele ka tsatši leo a swanetšego a arabele ka lona go ya ka fao go theilwego ka gona ka gare ga taelo ya tšhireletšo ya nakwana goba ge moarabedi a sa tšwelele ka tsatši leo a swanetšego a arabele ka lona go ya ka fao go theilwego ka gona ka tsebišong

nakong ya ge taelo ya tšhireletšo e se ya fiwa. Go ya ka karolo 6(2) ge maorabedi a tšwelele ka tsatši leo a swanetšego go boya ka lona go ya ka fao go theilwego ka taelong ya nakwana ya tšhireletšo goba ka tsebišong gomme a ganetša go fiwa taelo yeo ya tšhireletšo kgorotsheko e tla tšwelapele go theletša taba yeo. Taelo ya tšhireletšo ye e filwego ke kgorotsheko e swanetše e be ka fao go laeletšwego, e kaba ka go tsamaelana le Foromo 6 ya Molawana 8; goba Foromo 7 ya Molawana 8.

Go direga eng morago ga ge taelo ya kgorotsheko ya tšhireletšo e filwe?

Go ya ka Karolo 6(6) mongwaledi wa kgorotsheko o swanetše go romelwa dikhopi tše hlatsetšwego tša taelo ya tšhireletšo le taelo ya go golegwa seteišeneng sa maphodisa sa kgetho ya mongongoregi.

Go fiwa ga taelo ya go golegwa

Go ya ka Karolo 8(1)(a) taelo ya go golegwa e swanetše e dumelelwe le go fiwa go ya ka Foromo 8 ya Molawana 9. Nako efe goba efe ge kgorotsheko e fana ka taelo ya tšhireletšo, kgorotsheko e swanetše go dira taelo ye dumelelago go fiwa ga taelo ya go golegwa. Phethagatšo ya taelo ya kgolego e tla fegwa go fihlela ge kobamelo kiletšong efe goba efe, peelano, tlamago goba taelo e phethagatšwa ke kgorotsheko.